

Hodnocení vemen masného skotu

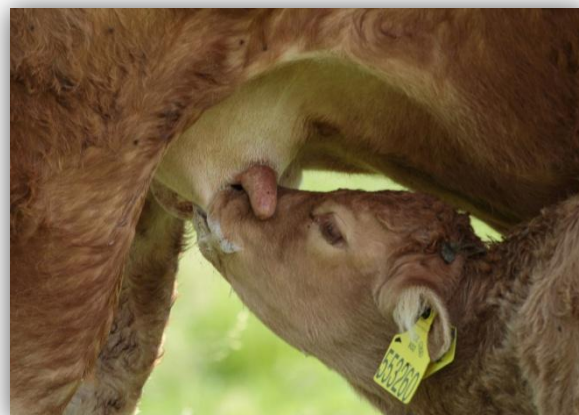
Mléčnost matek, utváření vemene a struků má zásadní vliv na růstovou schopnost potomstva. Z těchto důvodů vznikla potřeba rutinního sledování kvality vemen v rámci kontroly užitkovosti. Hodnocení vychází z principů ICAR a z praxe v zahraničí.

Kdo a kdy hodnocení provádí?

- ❖ chovatel do 48 hodin od otelení

Jaké charakteristiky se hodnotí?

- ❖ stupňovitost (tvar) vemene
- ❖ délka struků
- ❖ šířka a tvar struků
- ❖ hloubka (velikost) vemene
- ❖ případně vady vemene

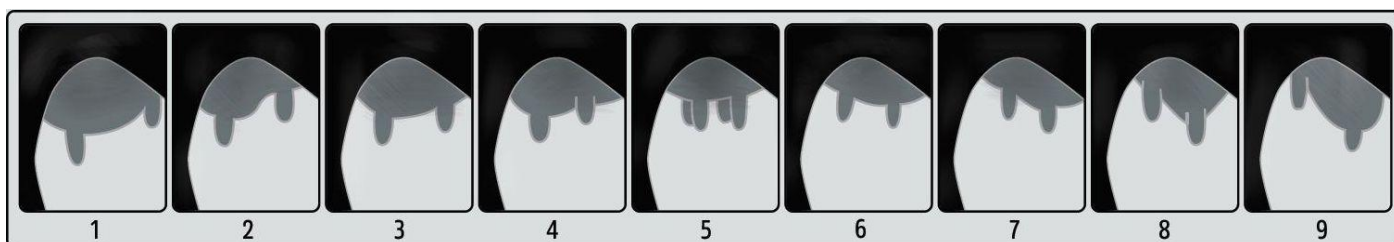
Jak vypadá stupnice hodnocení?

- ❖ Všechny posuzované charakteristiky se hodnotí na stupnici od 1 do 9 bodů:
 - známka 4 – 6 (v závislosti na plemeni) je považována za optimum
 - známky 3 a 7 jsou odchylkou od optima
 - známky 2 a 8 jsou považovány za problematické, u komerčních chovů nutná obezřetnost, čistokrevní chovatelé by se takto utvářených vemen měli vyvarovat
 - známky 1 a 9 jsou nevhodné až nežádoucí, chovatel by měl důkladně uvážit vyřazení plemenice z chovu
- ❖ Existuje-li velká rozdílnost v kvalitě jednotlivých struků, je třeba přiřadit známku podle utváření toho nejhoršího z nich.
- ❖ Je důležité zajistit dostatečnou variabilitu hodnocení na každém chovu. Ohodnocení vemen matek v rámci jednoho chovu stejnou nebo velmi podobnou známkou neumožňuje určit rozdíly a takové hodnocení je pro následné zpracování nevyužitelné.
- ❖ Vemeno nehodnoťte, pokud má plemenice nějaký poporodní problém, např. mastitidu.
- ❖ Doporučuje se poznamenávat i vady (výskyt pastruků, nefunkční struky atd.)

Hodnocené charakteristiky vemen

Stupňovitost (tvar) vemene

nevhodné

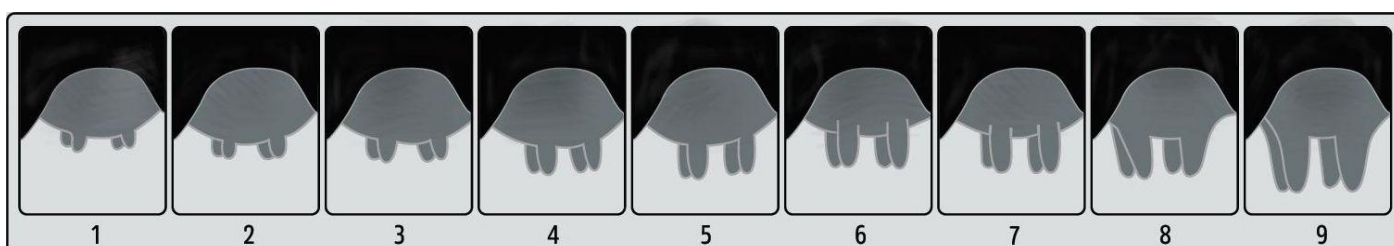
zadní čtvrtě extrémně svěšené

ideální tvar

nevhodné
přední čtvrtě extrémně svěšené

Poznámka: Rovnoměrné rozložení předních a zadních čtvrtí vemene hodnocených z obou stran.

Délka struků

nevhodné

struky pod 3 cm

5 cm

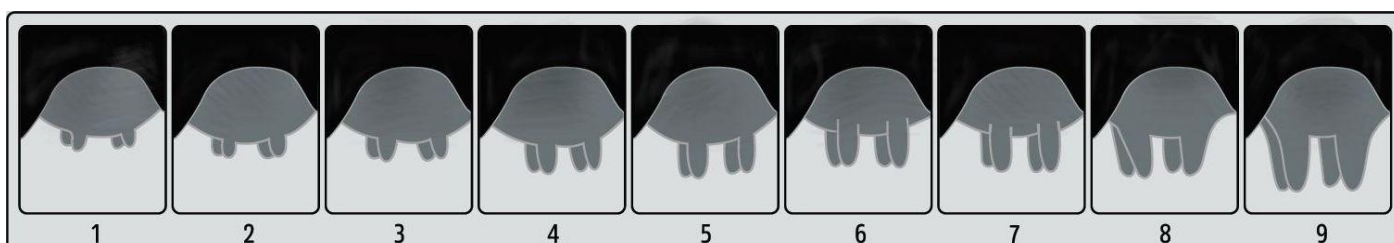
7 cm

11 cm

nevhodné
struky nad 15 cm

Poznámka: Hodnotí se pouze 4 hlavní struky.

Šířka a tvar struků

nevhodné

struky pod 1,5 cm

2 cm

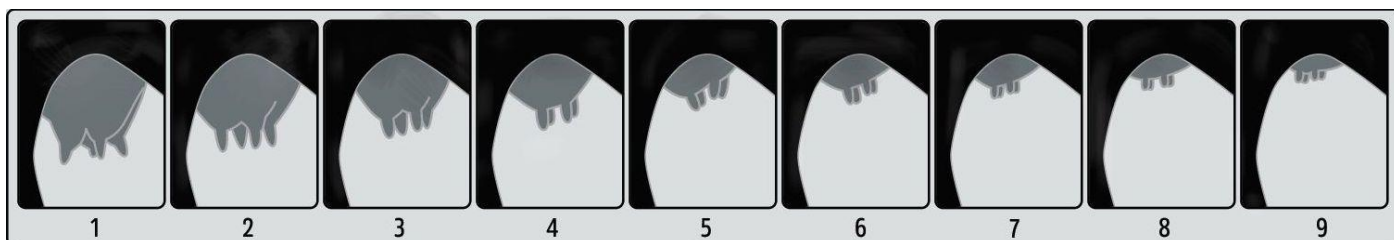
3 cm

4 cm

nevhodné
struky nad 5 cm

Poznámka: Hodnotí se pouze 4 hlavní struky. Posuzuje se ve středu délky struku.

Hloubka (velikost) vemene

nevhodné

extrémně pytlovitě

ideální tvar

nevhodné
extrémně malé

Poznámka: Hloubka vemene vztažená k hleznu.

Doplňkové znaky související s hodnocením vemen

Vedle vlastního hodnocení utváření vemen se sledují i další doplňkové údaje, které mají s posuzováním vemen úzkou souvislost. Mezi tyto znaky patří temperament matky ve vztahu k chovateli a svému teleti a taktéž životaschopnost telete projevující ve schopnosti samostatného a co nejrychlejšího napití bezprostředně po porodu. Stupnice hodnocení je stejná jako u hodnocení temperamentu mladých zvířat, tedy od 1 do 5, kdy známka 1 je považovaná za nejlepší. Stejně jako u hodnocení vemen, i toto sledování provádí chovatel.

Hodnocení temperamentu matky ve vztahu k chovateli

Silný mateřský pud, který pro matky masných plemen charakteristický, se může projevovat ve vztahu plemence k chovateli, který potřebuje s narozeným teletem manipulovat (poporodní zásahy, označování atd.). Vzhledem k tomu, že se jedná o středně dědivou vlastnost, je žádoucí tento vztah zaznamenávat a umožnit tak centralizované vyhodnocení na celopopulační úrovni. Tuto vlastnost hodnotí chovatel co nejdříve po otelení (maximálně do 48 hodin od porodu). Toto hodnocení neříká nic o tom, jaký vztah má matka ke svému teleti. Za vhodné chování se považují hodnocení 1+2, zcela nevhodné je chování 4+5.

Použitá stupnice:

1. Krotký – matka je klidná, nechá s sebou bez problémů a bez jakýchkoliv známek nervózního či agresivního chování manipulovat
2. Neklidný, netrpělivý – klidnější než st. 3, ale není úplně klidný; částečně tvrdohlavá během manipulace, vykazuje občasné projevy neklidného chování (házení ocasem atd.)
3. Nervózní – zvíře je nervózní a neklidné; vrací se k teleti, manipulace vyžaduje větší nátlak, není však agresivní k chovateli
4. Těkavý (divoký) – zvíře je mimo kontrolu; vrací se k teleti, hodně bučí; velmi silná nervozita až projevy agrese, avšak stále ve stádiu výhružného chování (u mulce se tvoří pěna, ocasem hýbe bez přestání, při manipulaci močí a defekuje atd.)
5. Agresivní – velmi podobné chování jako u typu 4, ale zvíře je zároveň agresivní se všemi souvisejícími projevy, bojí se nebo je extrémně rozrušené; zvíře bučí; útočí na člověka nebo se o to trvale pokouší

Hodnocení temperamentu matky ve vztahu k teleti

Oproti prvnímu sledovanému znaku zde hodnotíme chování matky ke svému potomkovi. Jako jediný stres je zde brán porod, následná péče o tele a běžný provoz ve stáji (na pastvině). Škála je opět 1 až 5, kdy 1 a 2 jsou chtěné temperameny a známka 4 a 5 jsou nevhodné varianty. Tuto vlastnost hodnotí chovatel co nejdříve po otelení (maximálně do 48 hodin od porodu).

Použitá stupnice:

1. Matka se o tele stará, líže ho, při pití telete stojí a nenechá se vyrušit
2. Matka se o tele stará, líže ho, při pití telete stojí, ale reaguje na podněty okolí (chodí), i když jí přímo neohrožují
3. Matka se o tele stará, je však příliš ochranná, na podněty ihned reaguje chůzí, skrýváním telete, které nemá na napití dostatečný klid
4. Matka se snaží tele ochránit za každou cenu; nevnímá, že mu může naopak ublížit; i velmi malý podnět z okolí v ní vyvolá silnou reakci
5. Matka je na tele agresivní nebo si ho naopak vůbec nevšímá, pro napití telete je nutný zásah chovatele

Hodnocení životaschopnosti telat

Zde sledujeme vlastní reakci telete vzhledem k prvnímu napití. U komplikovaných porodů je tato schopnost velmi zkreslená, proto ji doporučujeme u komplikovanějších porodů nesledovat. To, že se tele napije, je komplex několika po sobě jdoucích kroků – tele vstane, najde matku, struk a je schopné se samostatně bez asistence chovatele napít. Tuto vlastnost hodnotí chovatel bezprostředně po otelení na stupnici 1 až 5.

Použitá stupnice:

1. Tele se bez problémů napilo samo bezprostředně po narození (max. do 1 hod od porodu)
2. Tele se napilo samo do 2 hodin po narození
3. Tele bylo napojeno chovatelem do 2 hodin od porodu mlezivem matky
4. Tele bylo napojeno chovatelem do 2 hodin od porodu alternativou mleziva (pasta, zmrazené mlezivo)
5. Tele je napité nebo napojené člověkem do 5 hod, přesný čas není známý

*Metodika hodnocení vemen masného skotu a souvisejících znaků
verze 2 (ČSCHMS červen 2021)*

